

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 847/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om stöd för ensamföretagare

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 847/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Anna-Kaisa Ikonen /saml.:

Vad händer med stöden för ensamföretagare som inte har utnyttjats,

hur ämnar regeringen säkerställa att finländska ensamföretagare i fortsättningen får mer individuellt stöd för att klara det ekonomiska trångmål som coronaepidemin har orsakat,

vilka åtgärder ämnar regeringen genomföra för att företagens, även ensamföretagares och småföretagares, mångfald och olika verksamhetsmiljöer starkare ska beaktas i processen för beviljande av coronastöd,

hur bedömer och utvecklar regeringen inriktandet och genomslagskraften av stöden,

vad ämnar man göra för att förebygga att sunda företag går omkull om coronasituationen fortgår och tidigare stödformer upphör,

har det uppskattats hur stort antalet företag är som har råkat hamna mellan de erbjudna stödformerna och

är det möjligt att i nuläget till exempel experimentera med att främja uppkomsten av arbetsplatser i småföretag så att företagare som inte ensamma kan erbjuda mer arbete än under en del av veckan gemensamt kan sysselsätta en person på heltid och dela kostnaderna för avlöning av arbetstagare mellan två eller flera företagare utan lönestöd?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Kommuner betalar senast 30.11.2020 tillbaka stöden för ensamföretagare till ANM:s och FM:s moment under vilka de beviljades. Eventuella nya åtgärder för att stöda ensamföretagare bereds som en egen helhet och då provas om finansiering som inte utnyttjats ska allokeras till följande omgång av stöd för ensamföretagare.

Regeringen följer med hur den ekonomiska situationen utvecklas och är redo att reagera om det ekonomiska läget kraftigt försämras. Man har nu erfarenheter av stöd för företagare och dessa erfarenheter kan tillgodogöras i samband med en eventuell andra stödomgång.

Den plötsliga COVID 19-krisen i våras ledde till att man vid ministeriet var tvungen att snabbt reagera inför den snabba försämringen av den ekonomiska situationen genom att utarbeta olika stödformer och lättnader för företagarnas ekonomiska problem. Eftersom det var att vänta att en betydande del av företagen skulle komma i behov av stöd kom man överens om en arbetsfördelning mellan de olika organisationerna så att kommunerna sköter behandlingen och beviljandet av ansökningar om coronastöd för ensamföretagare och NTM-centralerna behandlingen och beviljandet av ansökningar om coronastöd som lämnas av företag som sysselsätter 2–5 personer. Det avtalades om att behandlingen och beviljandet av stödansökningar som lämnats in av företag som sysselsätter mer än 5 personer sköts av Business Finland (BF). I samband med att stödet för ensamföretagare inleddes kom man också överens om att BF inte längre beviljar bidrag åt ensamföretagare. Arbetsfördelningen var problematisk för vissa ensamföretagare eftersom stödet för företagare som ska ansökas om via kommunen är avsett som stöd för verksamheten medan NTM:s och BF:s stöd är avsedda för utveckling. Sålunda lämnades företagare som eftersträvar utvecklingsverksamhet utanför coronastödet. När det gäller ensamföretagare kan man betrakta det som en utmaning att ersättningen på 2 000 euro inte var tillräcklig för att täcka större ensamföretagares behov i fråga om att få verksamheten på ekonomiskt hållbarare grund under och efter COVID 19-epidemin samt för att undvika eventuella konkurser.

Stödet för ensamföretagare lyckades när det gällde att snabbt få ut stöden till företagens förflutande. Stöden för ensamföretagare kan för sin del bedömas ha bidragit till att antalet konkurser inte steg under våren och hösten.

Ett av de coronastöd som planerades för företagen vid sidan om stödet för ensamföretagare var kostnadsstödet. För kostnadsstödet del bestämde regeringen redan i sina förhandlingar 29.9.2020 att man igen öppnar möjligheterna för företag att oberoende av bransch kunna ansöka om kostnadsstöd eftersom situationen som coronaepidemin orsakade hösten 2020 fortfarande var svår för ett flertal branscher. I beredningen av kostnadsstödet har man identifierat och strävat efter att så heltäckande som möjligt ta hänsyn till företagsfältets mångfald. Syftet är att undvika så många konkurser som möjligt och bevara så många arbetsplatser som möjligt i Finland. Ensamföretagare kan i fortsättningen också beaktas bättre när det gäller kostnadsstödet eftersom man uppskattar att kostnadsstöd II också kan lämpa sig för ensamföretagare som bedriver mer omfattande affärsverksamhet. I beredningen av införandet av stödet har kriterierna för kostnadsstödet, godtagbara kostnader, stödperioden och jämförelseperioden gällande omsättningen analyserats på nytt. Kostnadsstödet kan också lämpa sig för ensamföretagare som bedriver mer omfattande företagsverksamhet, eftersom förlängningen av stödperioden till fem månader i praktiken gör det möjligt att också inrikta stödet på mindre företag än tidigare. När det är möjligt att låta godkänna kostnader för en längre tid stiger stödbeloppet som ett flertal små företag ansöker om över 2 000 euro. I regeringens proposition föreslås dessutom att gränsen för omsättning (4 månader) som gäller för jämförelseperioden slopas. Enligt den nuvarande lagen betalas stöd till företag vars omsättning under jämförelseperioden (4 månader) är minst 20 000 euro. Gränsen för den sänkta omsättningen överlappar till största delen stödets nedre gräns. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om temporärt kostnadsstöd för företag (RP 205/2020) gavs 29.10.2020. Riksdagen godkände lagen enligt regeringens förslag 25.11.2020.

Som bäst utreds också erfarenheterna och lärdomarna av stödet för ensamföretagare med tanke på en eventuell andra stödomgång. Samtidigt kommer även kriterierna för beviljande av stöd att

bedömas. I preliminära samtal med kommunerna har behovet av stöd för ensamföretagare när det gäller utveckling lyfts fram vid sidan om stödet för verksamhet. COVID 19-krisen har gjort att ensamföretagare har behov av att utveckla sin verksamhet så att de förmår reagera på sina kunders föränderliga behov. Stödet som är avsett att stöda ensamföretagares verksamhet fungerar inte på bästa möjliga vis när det gäller ensamföretagarnas behov av att utveckla tjänster och produkter. En metod vore att informera ensamföretagare om redan befintliga utvecklingstjänster, som till exempel NTM-centralernas utvecklingsstöd eller utvecklingstjänster som är avsedda även för ensamföretagares behov, oberoende av bolagsform och antalet arbetstagare. Av samtalen har framgått att ensamföretagarnas alla intressentgrupper inte känner till de alla stödformer som redan tillämpas under normala förhållanden.

Även i strategin för företagande med långsiktigare konsekvenser beaktas ensamföretagare som en särskild grupp vars behov bättre borde beaktas i företagstjänsterna och när det gäller att utöka företagarnas kunskaper om affärsverksamhet. Utkastet till strategin för företagande var på remissbehandling i mars precis innan coronakrisen började. Strategin för företagande har uppdaterats med den nu ändrade lägesbilden som coronan har orsakat.

I utkastet till strategin identifieras ensamföretagarna som en viktig grupp vars betydelse har ökat. I Finland är ensamföretagare den vanligaste formen av företagsverksamhet eftersom ensamföretagarna utgör 69 procent av alla företagare. Att vara ensamföretagare är också ett viktigt sätt att sysselsätta sig själv och antalet ensamföretagare har växt betydligt. Att vara ensamföretagare har varit en av de största trenderna under 2000-talet eftersom antalet ensamföretagare har ökat med mer än 60 000 personer. De moderna ensamföretagarna arbetar i allt mer omfattande nätverk. Coronaepidemin kan också inverka på ökningen av antalet ensamföretagare eftersom det särskilt i regioner som drabbats av massarbetslöshet grundas nya företag. Ett alternativ för den som blir arbetslös kan vara att grunda ett eget företag. Detta borde beaktas mer i samband med rådgivningen för dem som ämnar starta eget.

Vid sidan om de ovan beskrivna kostnadsstöden och stöden för ensamföretagare finns det ett flertal andra åtgärder och flexibla lösningar som infördes i våras och som man beslutit att ska fortsätta samtidigt som även nya åtgärder har vidtagits. Bland dessa må nämnas:

- Den temporära utökningen av företagarnas arbetslöshetsförmån fortsätter. Företagare har temporärt kunnat få arbetsmarknadsstöd om huvudsysslan i företaget har upphört på grund av coronavirusepidemin. Regeringen föreslår att bestämmelsen fortsätter att gälla till och med 31.3.2021. För att få arbetsmarknadsstöd ska sökande anmäla sig som arbetssökande hos TE-byrån och TE-byrån ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om personens rätt till arbetsmarknadsstöd till FPA. FPA betalade arbetsmarknadsstöd åt sammanlagt cirka 42 500 företagare under april–september 2020.
- Det har föreslagits temporära ändringar i indrivningslagen med en mer detaljerad reglering än i nuläget av indrivningskostnader för andra fordringar än konsumentfordringar och trattor i syfte att indriva sådana fordringar (RP 191/2020 rd). Syftet är att underlätta situationen för företag i ekonomiska svårigheter när situationen ytterligare kan förvärras på grund av indrivningskostnaderna som beror på betalningsdröjsmål. Syftet enligt förslaget är att den temporära lagen är i kraft fram till utgången av juni 2021.

- Temporära ändringar i konkurslagen. Genom de temporära ändringarna av konkurslagen (120/2004) för tiden 1.5.2020–31.1.2021 har man tillfälligt avskaffat presumptionen om insolvens som baserar sig på underlåtenhet att betala en fordran. Lagen har haft betydande konsekvenser eftersom antalet konkurser har minskat kraftigt efter att lagen trädde i kraft. I praktiken har fordringsägarna inte sökt företag i konkurs i situationer i vilka lagen har tillämpats. Utan nya åtgärder kan man förvänta att antalet konkurser ökar kraftigt när den temporära lagen upphör att gälla.

Regeringen bereder en proposition enligt vilken underlåtenhet att iaktta en betalningsuppsmaning med hot om konkurs utgör en presumption om gäldenärens insolvens först då gäldenären har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom 30 dagar efter att ha fått en betalningsuppsmaning med hot om konkurs medan betalningstiden i normala förhållanden är en vecka. Syftet är att jämna ut övergången till tillämpande av de normala bestämmelserna och säkerställa att alla företag då presumptionen om gäldenärens insolvens efter en lång paus igen börjar tillämpas har skäligt med tid att ordna ekonomin.

Vid sidan av de ovan nämnda åtgärderna strävar man efter att även på lång sikt inverka på att företagare i ekonomiska trångmål identifieras i ett så tidigt skede som möjligt och att företag som eventuellt hamnat i konkurs ska ha möjlighet till en ny start. Enligt regeringsprogrammet bereds under ledning av JM implementeringen av insolvensdirektivet vilket också förutsätter att den riksomfattande handlingsmodellen Early warning utvecklas och etableras. Syftet med handlingsmodellen Early warning är att tillhandahålla mikro- och smf-företag som råkat i ekonomiska trångmål och har betalningssvårigheter sakkunnig, förtrolig och avgiftsfri rådgivning i god tid så att företagen kan hjälpas tillbaka in på vägen för tillväxt. Om detta inte är möjligt stöds nedläggningen av företaget kontrollerat.

Det finns inte exakta bedömningar av företagen som fallit mellan de erbjudna stödformerna, men man uppskattar att det efter erfarenheterna som gjordes under våren är möjligt att ännu noggrannare än tidigare inrikta stödet på dem som är i behov av det.

Vid arbets- och näringsministeriet startar som bäst ett omfattande projekt som ska bedöma effekterna av coronastöden för företag och ekonomin. Syftet är att utreda stödets kortsiktiga och långsiktiga effekter samt att producera information för politiska beslutsfattare inför kommande kriser. Dessutom analyseras användningen av stödmedel. Bedömningen som genomförs i etapper kommer att äga rum 2020–2023. Det är fråga om en långsiktig bedömning i många delar som genomförs av flera aktörer. För genomförande av delprojekten anlitas upphandling och oberoende sakkunnigorganisationer.

Statens coronafinansiering uppgick i sin helhet till cirka 19 miljarder euro under mars–juni 2020. Därav är 10,2 miljarder euro marknadsmässig finansiering, det vill säga lån (Statens Pensionsfond och Finlands Bank), fullmakter för borgen för Finnveras lån eller Industriinvesteringens kapitalinvesteringsprogram och de kvarstående 9 miljarderna stöd som innehåller en reduktion av arbetspensionspremierna på 1,5 miljarder euro.

En del av bedömningarna inriktas på all stödfinansiering, en del på enskilda stödformer. I bedömningshelheten analyseras de långsiktiga och kortsiktiga effekterna av coronastöden särskilt. I det första skedet bedöms de kortsiktiga omedelbara effekterna av coronastöden. Särskilt analyseras hur stöden inriktades och om de förhindrade konkurser, hur de främjade sysselsättningen och vilka effekter de hade för förnyelsen och lönsamheten. För projektet ansvarar den oberoende forskningssektionen för företagsstöd som verkar i anslutning till arbets- och näringsministeriet och som gör självständiga bedömningar och konkurrensutsätter dem som ska utföra bakgrundsundersökningar. Aalto-universitetet har utsetts att genomföra undersökningen och forskningsresultaten uppskattas vara tillgängliga i mars 2020.

Om coronastödets långsiktiga effekter utlovas information i två separata bedömningar under 2021–2023. Forskningssektionen för företagsstöd genomför den politiska bedömningen av stöden i vilken det bland annat undersöks om de valda stöden var de rätta, vilken roll den marknadsmässiga finansieringen spelade i helheten och vilka politiska metoder som passar i olika slag av ekonomiska kriser och för att bemöta ett visst behov. Den oberoende forskningen kring coronastöden är synnerligen viktig för stödets storleksklass och den exceptionellt omfattande betydelsen för samhället. Forskningssektionen för företagsstöd publicerar sin bedömning i kommande rapporter i vilka man tillgodogör sig både sektionens egna analyser och resultaten av beställda undersökningar.

I bedömningen av coronastödets genomslagskraft igen fokuserar man på effekterna av vissa stöd i relation till de uppställda målen och på den långsiktiga lönsamheten, den strukturella förnyelsen av ekonomin och den ekonomiska tillväxten. Dessutom undersöks andra effekter. Upphandlingen gällande dem som ska genomföra bedömningen genomförs av arbets- och näringsministeriet 2021 så bedömningen av genomslagskraften kan färdigställas tidigast 2023.

Småföretagen spelar en viktig roll när det gäller att skapa nya arbetsplatser. Regeringen har gjort det enklare att anställa nya arbetstagare genom att bland annat satsa på anställningsrådgivning för små företag i syfte att erbjuda råd om arbetslagstiftningen och hjälpa småföretagare och ensamföretagare som intresserar sig för att sysselsättning att anställa arbetstagare och för sin del sänka tröskeln för att anställa den första arbetstagaren. Rådgivningstjänsten tillhandahålls av Företagarna i Finland (www.yritystentyyosuuhdeneuvonta.fi).

Förutom den traditionella rekryteringen av arbetskraft finns det också andra olika sätt att anställa arbetskraft, till exempel genom att köpa eller hyra in arbetskraft. TE-tjänsterna genomför som bäst till exempel projektet Sysselsätt skickligt som erbjuder företagen vägledning när det gäller att förvärva arbetskraft och information om vad det innebär att vara arbetsgivare: https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/yrityksalalle/tyollista_taidolla/index.html

Dessutom bereder underarbetsgrupper till ministergruppen för främjande av sysselsättningen reformer av arbetslivet i syfte att skapa ett jämställt arbetsliv och för resultatgivande utveckling (bland annat reform av samarbetslagen och lokala avtal).

I nuläget är det också möjligt för två eller flera företag att utan hinder i lagstiftningen anställa en eller flera arbetstagare och sålunda dela på kostnaderna till följd av anställningen med de andra företagen. Bland annat ovan nämnda tjänster kan anlitas i detta syfte.

Helsingfors 30.11.2020

Näringsminister Mika Lintilä